[Контрольный экземпляр]

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома,
Нохч-ГІалгІай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 21 август, 1973 шу. • № 100 (5361). Мах 2 коп.

КПСС ОБКОМЕ

СИХДЕ БАЬЦАДААРАШИ КОАРТОЛАШИ ЧУЭЦИЛГЕИ КИЙЧЪЕЛГЕИ

РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШЕИ СОВХОЗАШЕИ БАЬЦАДААРАШИ КОАРТОЛИ КИЙЧЪЯРА ПЛАНАШИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕХХАРАШИ КХОАЧАШДЕЛГА ДОАГГІАЧА ТАЙПАРА ЦА ЛЕЛАДАРАХ

Республика дуккхача боахамаша бокхха болх баьь ух шера баьцаддараши коартоли дуккагІа яккха гІертарш. Шоашт хьебьа ляхха хьувъам чуэцилгг дика вІашТехьалаьккхаза дуккхача баьцаддараш леладелча бригадашен коартон кхеча эвенькеен. «Консервплодовощ» объединене совхозаша планех 54,5 тонн йолча 13 августага кийчалъа 17,1 эзар тонн гаргга баьцаддараш, хІалта «Новосельский» совхоз хІинзаре а кхоачашъяьй баьцаддараш кийчдара шера план.

ІхьабаккъдаІаррча республика хьайІачча баьцаддараши коартон чуэцилгга кхоачамбоалаш лелаш. Дуккхача колхозашен совхозашен пІенхаэттара кхоачамбоаш дуллйт баьцаддараш дуллйт балхам вІашТехьалоаххача, локхча бараммах лел баьцаддараш хьагулделгеи консервни заводашкен мах бечу организацешкеи уж дІахьоьгеи.

ПІенхаэттга тІехьаиндаз совхозий, дуккхача совхозашен объединене бохамаш, баьцаддараш ужтеи кхедена: Гроznенски, Сунженски, Гудермесски, Урус - Мартановски сана болча районаш боахамаш. Баьцаддараш кийдара план 8-тегара 22 процентга кхачалуна маэр кхоачашъеьлш цар. Цу районаш боахамаша Іаламдаз баьцаддараш дикка духхаІа кийдеи дезаш метте дохкий баьцаддараш хьагуларех уж пачхьалкхенга дохкареи чемпан, 6 августагара денз 13 августага кхачалуна. Гудермесски районе боахамаша пачхьалкхенга дехка баьцаддараш дерриге а 23 тонн мара дан, Урус - Мартановски — 83, Гроznенски — 1516 тонн. Цу районий цхьадолча боахамаша я Іаздена баьцаддараш дуккха кІезигагІа да дІалаьхача шера цу хьаша дІадоьдуш. Хьаша шера пачхьалкхенга 500—600 тонн баьцаддараш дохка шоай тороналш йолаяш а, хІарвне 200 тоннан кІезигагІа баьцаддараш дохк Сунженски районе Шеча Эскара пІеррагІеи «Ильича» васкеташ» яхаеи колхозаша, Урус - Мартановски районе Мичурина пІеррагІа совхозо, Гроznенски районе «Аргунский», № 3 йолча сомий-баьцаддараий совхозаша кхоачаньяьш парсаи кийчъара план.

Сунженски районе цхьайолча колхозашка чІоагІЬенна, пачхьалкхен планаш кхоачаш ца еча хаш цхуъагІоьла стандартни баьцаддараш даьз договораш доаццаше а республика доазол араъяь дохкашш, шоай консервни заводашка нахкдоаш, цоккъур чІогІа-ттга уж малхалгдоахьа йола харцьхара практика. Сунженски районе «Путь к коммунизму» яхаеи колхозо, масала, духхаІЬоьла баьцаддараш шоай лаьрекашка мах хьалдоаз.

Торговле министерства, «Гроznефть» объединене УРС-а, ресторфсоюзо, горжилдорснабторго, машиннаньяьгеи «Гроznефтехимзаводаш» объединенеи ОРС-аша боагІаш йола сихо ни сома баьцаддараши хьалдаз, могийт нах-тагалка мара дохка уж ца хилар. Керда дІалаьхача шера яьккхай цо дІабахача 7 бетта. ПІанагІа шера яккха езар 1950 килограмм я, хІалта шу чакхдаллалца кхы а нйс бІаь килограмм яккха лерхІ хьоьл хьалха латтача, доаркх.

СУРТ, ТІА: «Дружба» яхача совхоза доаркх Мусханова Умри.

Пятилетка кхоалагІча, хоадам беча шера дуккагІа хьаббай продуктаи яха социалистически хьаьбаьнча Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза хьайбаш леладелаш хьинаре къаьстеи ши Мусханова Умри. Ше долад деча 22 Іаттагара хІаранегара 1313 килограмм йоаккхаш шера яьккхай цо дІабахача 7 бетта. ПІанагІа шера яккха езар 1950 килограмм я, хІалта шу чакхдаллалца кхы а нйс бІаь килограмм яккха лерхІ хьоьл хьалха латтача, доаркх.

СУРТА, ТІА: «Дружба» яхача совхоза доаркх Мусханова Умри.

ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМХОЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

КПСС XXIV съезда мах экономически социальни дегІабоалабера отташ Іалъмате йоккха программа яхаре яхоачашъча партийни пачхьалкхенги организацешта хьинаре новкъостал лоаттаде дезаш я халкъа тІахьожамга органаш, Цар декхар — партеи правительствои дирентивеш яхоачашъна хадданза тІахьожамаш лоаттабелга, паччахьалкхен дисциплинеи социалистически законности чІоагІбелга.

Партийни организацешца даим йбанхо еш хиларца халкъа тІахьожамга актив уж тІехьхьарча шерашка шерьлар сеогІа хоалуш чІоагІ а еннай. Цар органашка пІезина баь тешшаме шеашта тІадиллаа гІулакх яхоачашдера бола коммунисташ, производстве хьалха латта новатораш, хьинар дола штате бошца инспектораш.

Шоай балхх йукъа пайдане опыт Іоаьвй республика цхьайолча халкъа тІахьожамга комитеташа, группаша, посташа, «комсомольски прожектера» штабаша, отрядаша. Цар каст-каста духхьа нах юкъе а взаь рейдаш ю, дІа-ioха хуьш тохнамаш ду, хІаман кхоин хьурмати дара лаьрхІа смотраш чакхйоах.

Шоай балхех дика кайбаллаш ба «Красный молот» завода, Грозненски химкомбината, «Молгелбинефть» № 1, 3 йолча РИТС, Шелковской района «Красный пахарь» колхоза, Урус-Мартановски района «Гайтинский» совхоза халкъа тІахьожамгой. Цар даим шоай балхех юкъоттиге лоаттабу «Производства резервеех пайда эцинга тоадарехи халкъа бохаме экономе ремии чІоагІъяраш» дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо. Цу предприятейи боахамийн группаша шоай низашш производственно хІанза а пайда эцензя йола резервеаш хьагучехьара, нах хІаман кхоин хьурмати дош хиннйтара тІехьийг. Цу гІулакха лаьрхІа рейдаш чакхйоах дукха нах юкъе а взаш. Цар халкъа тІахьожамхой шоашт гучдаьлха кхоачамбоазаршш цІендаь ділаьхха баллалца сатуьш еман йолаш бац. Болх тоабара хьакъехьа цар тела предложенеш боагІача тайпара мах бийя тІа а ийце вахарг кхоачашъеш ба цу предприятейи боахамийн нулгалхой. Ишшта шоай тергама кІалара далийтаг цар халкъа тІахьожамхошца паччахьалкхен планаш заданеши кхоачашъяра дош а. ТІехьиоьча участкай, бригадай балха кийсиу кхоачамбоазаршш тохп, уж ницкъаллара бахьанаш хьагучдеара, уж ІІІдаьхара маьхьаш бевгалду.

Цхьабаьнча массанахьа бе мабоагІара мах бац халкъа тІахьожамхой балха. Дукха кхоачамбоазаршш да «Чечингкилхозстрой» управлене, Аргунски духханкомбината, «Октябрьнефть» НГДУ РИТС-1, Ачхой-Мартана района «Овощевод» совхоза, кхыча райони цхьайолча предприятейи боахамийн группаш постийн балха а. Ишшта, «Октябрьнефть» РИТС-1 мехиадыта, мехиадыта продуктай кхембара хьалхарча ах шера оттаьлча мероприятеех дукхагІъяраш кхоачаш ца вуй йинай. Цуьхьан силазимашъ уттуйш телеячейкаш йоаяраз 304Q сем паччахьалкхенна зе дьъд цу коллективе.

Ла йиш йоацеи бІарга ца туш диса йиш йоацеи дукха гІалаташ бракн хулийт шоай балха дукхача гІишлошьеча организацеша. ГІирсаш ханнаьха хьалдь дахаш, йоагІачуи сеогІа дІаухийг чІоагІа маьхьара йола материалаш. Цу тайпарча кхоачамбоазаршта а, хІалта керттера пускови обьекташ хьаьлъя яхара а шоай низашш тІадахийта деза цар халкъа тІахьожамхоша. Ца зуьш диса йиш йоацеи кхоачамбоазаршш да торговле, транспорта предприятешна а. Цу дерригне уйна е денгахІа бе цар халкъа тІахьожамхой.

Халкъа тІахьожамга хІара комитета, группа членаш пятилетка кхоалагІча, хоадамбева шера планаш кхоачашъяра дувзаднача эггара лоарламорча денхараша шоай низашш тІадахийта дезаш я. Промышленносте цар эггара хьарха де дезар нъаьъгама овсарле ланхъяр, техничеси прогресс сихъяр, хьавш йола продукци диагІа хиларгар, керда мощносташ карарсаяр, халкъа яца товараш цІендаь йоацеи йиш йоацеи, бухьан силазимашъ уттуйш телеячейкаш йоаяраз 304Q сем паччахьалкхенна зе дьъд цу коллективе.

Ла йиш йоацеи бІарга ца туш диса йиш йоацеи дукха гІалаташ бракн хулийт шоай балха дукхача гІишлошьеча организацеша. ГІирсаш ханнаьха хьалдь дахаш, йоагІачуи сеогІа дІаухийг чІоагІа маьхьара йола материалаш. Цу тайпарча кхоачамбоазаршта а, хІалта керттера пускови обьекташ хьаьлъя яхара а шоай низашш тІадахийта деза цар халкъа тІахьожамхоша. Ца зуьш диса йиш йоацеи кхоачамбоазаршш да торговле, транспорта предприятешна а. Цу дерригне уйна е денгахІа бе цар халкъа тІахьожамхой.

Халкъа тІахьожамхоша хІара комитета, группа членаш пятилетка кхоалагІча, хоадамбева шера планаш кхоачашъяра дувзаднача эггара лоарламорча денхараша шоай низашш тІадахийта деза я. Промышленносте цар эггара хьарха де дезар нъаьъгама овсарле ланхъяр, техничеси прогресс сихъяр, хьавш йола продукци диагІа хиларгар, керда мощносташ карарсаяр, халкъа яца товараш цІендаь йоацеи йиш йоацеи, бухьан силазимашъ уттуйш телеячейкаш йоаяраз 304Q сем паччахьалкхенна зе дьъд цу коллективе.

Практика хьагойт халкъа тІахьожамхоша дьъча тохнамех, рейдех, хьамарех хьакхиннарш дувцаш партийни организацешка а коллектива юкъарча собранешка кьамаьл хилар чІоагІа пайдане долга. «ТІехьоьмаш махулла духхагІа нах юкъеозаш, цуна» хьакиннар массанена ДІадоьзийташ, гучдаьлна ГІалаташ сиха ДІадоьхаш, дами лоаттабеши эффективни хулга ІІІдаьде деза.

Халкъа тІахьожамга районни комитеташ каст-каста шоай зависданешка группайн постийн балхех йолча отчетаьшка лаьдуьгІа деза, смотраш яхайяр еза.

Халкъа тІахьожамхой низ партийни кулгалдарех латт. Балха ъьттуя баьп халкъа тІахьожамхой партийни организацеша царна новкъостал дёш я, уж хьаллоацаш а хуле, яхачунга ла а дуьгІаш це доагІар деш бале. Парте горномаш, райкомаш, хоахьанарга партийни организацеш цар балха даим лостам тела, хьалхяьжа тІатеш денхараш яхоачашдера нийсаІЬа бола нинъ хьеха, цар тела сигналаш терхьа цаеашта бечу бе бедди я.

Халкъа тІахьожамхоша яхоачашдер сийлан денхар да. Цунга хьежина шоай балхахара бехнтеркам ланхъ лоаттабеш, хьоьхаме къъьгаш, ланхъ принципиальность йолаш, яхоачамбоазаршша цІенхьаттга нъьвсам лоаттабеш хила база уж. Из царна дика напгІоаале яхы а доккхагІа хургда республика нъхьъегамхоша пятилетка яхоалагІча, хоадамбева шера доахха толамаш.

Доакъар — цхьан шераи ах шераи

ДухкагІа хьайбай продукташ яха аьнна хьалхаяьна оттадаь деккхар дика кхета а деш, йолаш йолча торонех биэзза пайда а эшаш кІезигагІа дале а цхьан шерап ах шераи кхоачамбоалаш кхоачаш хьайбатта тайп-тайпара доакъар Іалашде оарцагІбаьнабар уьк шера, пятилетка хоадамбева шера, тха колхозоьй. Из гІулакх, тхона хетачох, толъме дІадола тхо. Цхьа эзаре ах эзаре тонн йолаш кийчъе еэаш даьр тхо. Из деккар кхоачашдъа, хІалта планаш совгІа цхьа эзар тонн яхы яккха а дерхІ оаха. Цу гІулакха лаьрхІа бригада, йолаш тха Іаьржача лоамашка. Цига кара 'манага хьоккхаш, йол вІашкатохаш 250 сагга а.

Уьк шера ялат, дика хьувъкар бахьан долаш 2200 тонн та вІашкатехьаш, из планІагІа кийчъе деза хиннача 200 тонн духгагІа да. Ишшта ка бола яЛаташ, дика хьувъкаро тха торо кулийтай планаш паччахьалкхен 250 тонн йохк еэача 900 тонн ялат-лохка а шера биэзза кхоачамхиллаш, концентрашша хьайбаш Іалашде а.

ЧІоагІа теркам бу оаха моша доакъар, къьсста силос, кийчъера. Из содк дика дІахьу Габиев Зейнди керте даттаяь доакъар Іалашдеча бригада. ХІанзлехьа кийчъяй йиъ эзар тонн силос, планагІа кийчъе езар 5,9 эзар тонн йолча. Баьцаь хьажжий силос кийчъе хІалта а доладенадан тхо, оаха Іочуелда силос тайп-тайпарча башехи, вико-кІаш смесаха еллай. Уьк шера оаха дош денинд 10 эзар тонн силоса масса чуйолаш. Из деккар тхога парІатта кхоачашдулургдоаш да. Силоса лаьрхІа дІайийна хьажкий цхьашцалочча кхаш тІара яккха торо хургІа тха.

Ховш малдарга, «Лермонтовский» яхача Ачхой - Мартановски совхоза къьсстагмхоша республика доакъар Іалашдеран тІахьошташ дика хьажкий цхьашцалочча кхаш тІара 50—60 тонн хІара гектара тІара яккха торо хургІа тха.

Ховш малдарга, «Лермонтовский» яхача Ачхой - Мартановски совхоза къьсстагмхоша республика доакъар Іалашдеран кийчъера дика духхагІа кийдеи дезаш метте дохкий баьцаддараш хьагуларех уж паччахьалкхенга дохкареи чемпан, 6 августагара денз 13 августага кхачалуна. Гудермесски районе боахамаша паччахьалкхенга дехка баьцаддараш дерриге а 23 тонн мара дан, Урус - Мартановски — 83, Гроznенски — 1516 тонн. Цу районий цхьадолча боахамаша я Іаздена баьцаддараш дуккха кІезигагІа да дІалаьхача шера цу хьаша дІадоьдуш. Хьаша шера паччахьалкхенга 500—600 тонн баьцаддараш дохка шоай тороналш йолаяш а, хІарвне 200 тоннан кІезигагІа баьцаддараш дохк Сунженски районе Шеча Эскара пІеррагІеи «Ильича васкеташ» яхаеи колхозаша, Урус - Мартановски районе Мичурина пІеррагІа совхозо, Гроznенски районе «Аргунский», № 3 йолча сомий-баьцаддараий совхозаша кхоачамъяьлш парсаи кийчъара план.

Сунженски районе цхьайолча колхозашка чІоагІЬенна, паччахьалкхен планаш кхоачаш ца еча хаш цхуъагІоьла стандартни баьцаддараш даьз договораш доаццаше а республика доазол араъяь дохкашш, шоай консервни заводашка нахкдоаш, цоккъур чІогІа-ттга уж малхалгдоахьа йола харцьхара практика. Сунженски районе «Путь к коммунизму» яхаеи колхозо, масала, духхаІЬоьла баьцаддараш шоай лаьрекашка мах хьалдоаз.

Торговле министерства, «Гроznефть» объединене УРС-а, ресторфсоюзо, горжилдорснабторго, машиннаньяьгеи «Гроznефтехимзаводаш» объединенеи ОРС-аша боагІаш йола сихо ни сома баьцаддараши хьалдаз, могийт нах-тагалка мара дохка уж ца хилар. Керда дІалаьхача шера яьккхай цо дІабахача 7 бетта. ПІанагІа шера яккха езар 1950 килограмм я, хІалта шу чакхдаллалца кхы а нйс бІаь килограмм яккха лерхІ хьоьл хьалха латтача, доаркх.

СУРТА, ТІА: «Дружба» яхача совхоза доаркх Мусханова Умри.

Дика хоамаш

Вахтин Павел, Шакшуев Владимир, Шатрюков Павел, Амерханов Александр, Коцуба Олег, кхыбаш.

Ишшта уьк деношка депо куьгалхой решеташ цу цеха коллектива социалистически яхье хьалхара моттиг а луш карарака тела ІІІе байракаи хьалхара ахчан совгІаги делар.

* * *

Грозненски локомотивни депо дизельно заготовительни цеха Хажиев Ахьмад керте латтача цеха коллективо дика толамаш доах. Бетта-бетта план кхоачашъо даьттий хинеи пассошатта, ишшта кхыйолча узлашъеи агрегаташтеи ремонт яра задабеш.

ДІабола мах лохбарах, охтаяьш, бедаш ишшта кхыйола материаллаш кхомбеш ДІаахийтарах коллектива вІашТехьдаьлшаа ахча кхоар.

Коллективо бокхха теркам тІабохийт производства эстетика а. Уьк деношка цеха санитарнии культурнаи хьалаш дика хиларах коллектива Сийлен грамота еллар.

Цу тІехьа латтача коллективе хьинаре къьъегаш ба слесарша Гуш ба хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци яра инженера Хашгулъоев Іадихана кулгалдеча бригада бу болх. Дойка, автополйка сеть тоаяь болх бе йолаялийта мара езаш яц.

Бакъда, механизаторша, плотникаша болх бойи а кулг эшаш латт-Кира тоханза доза пенаш, бетон еха цхьапшанаьх кІоагаш Іаьяна я поменешнеара кІийлс. Тхоннах хьалтоха цхьайола арахьаш бокхенна бочуух.

Лоашца аьлча, хІанзлуш тІехьа-гІа де дезаш духха-да. Ха тІехьа на йоаххаш лоашцача хана поменешеш кийчъь яхара кІиш тоха еза, кизаш оттадеи деза.

СихагІа хьаьь яха еза совхоза гІишлой участок хьае йолаяь коаларашш, рамаш. Цу форма кулгалхоша кхеташ поменешеш хьайбай продукци совьеккхара керттера дар доакъара база чІоагІъяр долга.

Кхоачамбоалаш сенаж, хьалхара силос дІаеллай, 800 тонн йоа Іалашъяй. 50 процент гІожа доакъар ферме хьатІаьззад, кхы-а хьатІаьозаш латт.

Ахтий-Юртара дьъча ПхьалекъочгІй-Юртарча шурий-товарш ферме дахача тхьайсача ян гІа яхьячача сенна кІиттар тхона. Сатийна ян кон. ДийнахьІа шера Іаттта сатеи бокхенна ремонт еаш тІехьатеттача М. Пачева, цу тІе не гІишлохьо я хьача.

Иштта ухьа ваьш уьхьа тІехьа тІа-гаш, сиха поменешеш цІенъяь, «Ираш теха, дизенфекци яь кийчъе еза.

Духха ха йоаццаш хинача ресубликанска совещание ъьаьха доладарца Іан кийчо яра промышленносте а хоза боахамаш а къьъегамхошка дъь хІайбайгаш Іан хьаьхьа кийчо яра ворцаІбоала деза къьъегхой.

РЕЙДОВЫ БРИГАДА:
М. ШАДИЖЕВ — «Назрановский» совхоза вокхагІбогІ прораб;
І. АЛБОГАЧИЕВ — «Ленинан нихъ яхача районна газета болхло;
Г. АРЧАКОВ — тха спец. корр.

РЕЙД ХА МА ТИЛИЙТА

Хьайбай продукташ алсамъяхарах бола паотеп правительствои сошам дог оавза хинна хьал а лоашаш Еорнгсовни специалистически яхьа юкъе а оаха йоаь Іьеггаи ба Назрановски района хьайбаш леладелеш. Дика гІулакхаш карагІдуьл царна уьк шера. Патилетка кхоалагІча, хоадамбева шера къьъегара ах шера ІІІдаьна чакхдаьккхаза. Цу хана шоай йолаш йоаца оригача гІоонча хьалха. Цу дальъе бокхха толам бакъхаб Наьъар-Кертерча фермо коллективо.

ХІанз шоллагІа ах шу доладеннад. ДІаэо йодача хана а яхы темпаш лох ца еш тІатеІІа къьъегара деккархийла ба хьайбаш леладелеши. Цу гІулакха я бокхха хьаьш дальъ. ХьалхаяьнаЬ хиннарашта ремонт яьй.

ЧІоагІа ёаьъа ва Магиева Татре кулгалдеча плотницкий звеньева коллективо бечу балха ферма боагІадо Д. Аушеа.

Ферма ерригача базашка яхо эрадолеш ихьанагара дІаиккхаеча дожьар дуллеи балхаш механизаци яь да. Механизмаш лерттІа тоаяь хилийтар слесарий декхар да. Фермера ши слесарг тхо шига хиннача дийнахь духгагІойла бола баь а баьина транспортераша дьъта а хьокхаш уж вІашаТехьаш боахкар.

— Шоай болх тешшамеш-сихен пахьбокха тха слесаршца, — раьъа волаш йоаг Д. Аушеа. Моторааш болх беш да, хІалта транспортераш, яхыйола механизмаш ер бутт баьш ремонт яь кийчъ хуеъьь.

Хьайбай боахаме кулг тоха дезаш духха моттигаи я, массанахьа яхоач слесараш.

Гуш ба хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци яра инженера Хашгулъоев Іадихана кулгалдеча бригада бу болх. Дойка, автополйка сеть тоаяь болх бе йолаялийта мара езаш яц.

Бакъда, механизаторша, плотникаша болх бойи а кулг эшаш латт-Кира тоханза доза пенаш, бетон еха цхьапшанаьх кІоагаш Іаьяна я поменешеш кІийлс. Тхоннах хьалтоха цхьайола арахьаш бокхенна бочуух.

Лоашца аьлча, хІанзлуш тІехьа-гІа де дезаш духха-да. Ха тІехьа на йоаххаш лоашцача хана поменешеш кийчъь яхара кІиш тоха еза, кизаш оттадеи деза.

СихагІа хьаьь яха еза совхоза гІишлой участок хьае йолаяь коаларашш, рамаш. Цу форма кулгалхоша кхеташ поменешеш хьайбай продукци совьеккхара керттера дар доакъара база чІоагІъяр долга.

Кхоачамбоалаш сенаж, хьалхара силос дІаеллай, 800 тонн йоа Іалашъяй. 50 процент гІожа доакъар ферме хьатІаьззад, кхы-а хьатІаьозаш латт.

Ахтий-Юртара дьъча ПхьалекъочгІй-Юртарча шурий-товарш ферме дахача тхьайсача ян гІа яхьячача сенна кІиттар тхона. Сатийна ян кон. ДийнахьІа шера Іаттта сатеи бокхенна ремонт еаш тІехьатеттача М. Пачева, цу тІе не гІишлохьо я хьача.

Иштта ухьа ваьш уьхьа тІехьа тІа-гаш, сиха поменешеш цІенъяь, «Ираш теха, дизенфекци яь кийчъе еза.

Духха ха йоаццаш хинача ресубликанска совещание ъьаьха доладарца Іан кийчо яра промышленносте а хоза боахамаш а къьъегамхошка дъь хІайбайгаш Іан хьаьхьа кийчо яра ворцаІбоала деза къьъегхой.

РЕЙДОВЫ БРИГАДА:
М. ШАДИЖЕВ — «Назрановский» совхоза вокхагІбогІ прораб;
І. АЛБОГАЧИЕВ — «Ленинан нихъ яхача районна газета болхло;
Г. АРЧАКОВ — тха спец. корр.

Хьалхара моттиги карара кара тела вымпели ахчан совгІани кхьачар машинисташ-инструктора, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома члена Лепешков Георге колонна коллективаш.

Цо кулгалдеча локомотивни бригадай колонношка хьоаьдь 160 тонн дизельни доагор, дІа-ioха биэзза 256 эзар тонн муъь.

Хьалха латтача колонне беркате къьъегаш я теплювоза машиниста Глущенко Василе, Бабенко Василе, Гриценка Василе, колонна партора Карненко Ивана, ишшта кхыаре локомотивни бригадаш.

* * *

Халкъоаханара муъь дІа-ioха бахьара, ишшта кхыдолча технико-экономически хьокхаяь ворхІ бетта план толамца кхоачаш а яь ухьа бетта а дикача темпашца къьъеаш ба Грозненски теплювозникаш. Хіара ниъ бац мел йоагІача локомотивни бригадо ийслагІча леладелеш. Цу хьалхарча, хоадамбева шера фонда дІаГІаязбу йоргал тёх дІа-ioха биэзь эзар тонн халкъоаханара бакъдаца дьъта а, кхоачаш а

Халкъа тахьожам

ЦАР ДЕРРИГА ЗУВ

Ялат чуэца дадалалехьа дукха хьалхагIа Грозненски района халкъа тIахьожамхоша юрта боахама районни управлени специалисташа цхьана тохкам бир райна колхозашна совпозаша ялат чуэца а, из паччахьалхенга дохка а мишта кийчленаш хьожаш.

Тохкан бена дагна лоцаш, 100 совгIа саг яр. Царна гучадилар районна дукхагIа йола колхозаш совхозаши ялат чуэца дика кийчленга хилар.

Бакъда, цхьаъолча бохамашка кхочамбоапарш нийселар. Масала, Грозненски шурий совхозе, Ленина цIерагIчен «Советская Россия» яхачен колхозашка, иштта кхача боахамашка, во кийчленяр техника, цунна долч бергбола кердад. Хьалха тIахьожамхоша баьча хоамах ну боахамий культурой гарнагIбалча ДIадахар уж кхочамбоапарш. Халкъа тIахьожамхой ноькъостала, хлоттама хьалаш ыттур боацаш хиннг дале а, толамца чуэца 100 ладелар 45 эзар гектара тIара бIаьсти дуз ялат.

Ялат чуэнга на хьалдаш тIахьожам хоаттабар 9 сатах лаття оперативни группа яр. Цу группана керте латтар районни халкъа тIахьожама комитета чен — юрта боахама продукташ хьийгIаш цун дикала хьожаран боша кереттера инспектор. Цул совгIа колдозашкен совхозашкен тIахьожам лоаттабара вIаннагIьелар 210 саг гуоагIаш боца 58 пост. Цу посташа тIахьожам лоаттабара хьатташка, транспорта балха, ялат чуэнга агрегаташа, механизаторашта кхача кийчбеча, иштта кхача мотгIанаша я.

Халкъа тIахьожама комитето райотдела милше боллошша цхьана яьча совещане ялат чуэнга тIахьожам лоаттабара лаьцна пийлар. Хьаьта иштта бьча балхо вIаштIехьдалийтар ялат дола ца леш шиг ханнаьна чуэнга дакхад,

Ялат чуэнга фе бIарг кхоабаш бар 1-ча Мая колхоза 25 сагат латта халкъа тIахьожама группа членаш. Группа председателна нов. Ахтаева, цун заместитела нов. Сухорукова, тIахьожамхочо нов. Степанова, кхочар дьяча тохканаша гучадаьккхар цхьайолча комбайнаша ялат дола эпелларш кIанта. Из дувцаш «Молния» яха листок а араиьлар. Иштта теркам тIаоъврза ялат чуэнга хинна кхочамбоапарш комбайнераша цоаш дукха ха ялалехьа дIалъахар.

Белгалъаккха мегарIойлаш дика болх беш я «Горнченстощенский» совхоза 2-ча отделене воь. У. С. Натаев председатель вола группа а. Ялат чуэнга хадданзен маьхарен тIахьожам лоаттабар цун группа. Даим кханнга хьожаш хилар нов. Натаев. Ялат цIенадь чу ца эпаш болча комбайнераша маьшар хулаш ваьар из. Цу совхозе дика болх беш бар хьалхе лелаеш бола комбайнерш ни. Мелешков, Куркнев, кхыбараш. Цхьабакъда цар а ялат цIена чу па эпаш мотгIаш нийслора. ТIехьа ца доаккхаш хьайIахар тIахьожамхочо Натаева нар балханга дола кхочамбоапарш дIадахар. Иштта хьинаре по болх бар бIаьсти долаш дукха ха боацаш халкъа тIахьожама республикански комитето совгIат делар нов. Натаева.

ЧССР. Оломоуц яхача городе-ра «Сигма» яхача машиностроительни завода продукци — тайп-тайпара насосни установкаш —

«СЕРДАЛО»

2 сагI. 21 август, 1973 шу.

ЧгоагIа новкъостал дир ялат цIена а, сиха а чуэнгийтара оперативни группаша а. Масала, оперативни группа кIаргалгоуэни заместитель Рудский юкъе а волаш «Атагинский» совхозе тохкам бир. Керттерча агронома, совхоза отделене управляющие шоай хаинаьха йоаккхо па яр баьлан долаш йIара гектара тIара 3 центнер совгIа горох йоайора кхашка. Дукхазза белгалдаьлар тIахьожамхоша ла йиш боацаш доал уж кхочамбоапарш, тIехьа па доахан уж дIадаха дезийта дIахайтар совхоза кулгалошка. IцхьабакъдIа уж шу тIулакха сиклуш бацар. ТIекха районни комитето 300 совгIа гектара тIара горох йоаьнарш бехкгохаме оза оттабир.

Комитета член Елизаров, операторша кулгалдаьлар совхозе Рудский юкъе а волаш № 2 йолча бацалдаварийн шурийн совхозе ялаташ чуэнга тIулакх тохкан хилар кIанта тIахьожамхой. Цар гучадаьккхар кхай тIара гектара, элеваторе дIакхуъльш долча ялата учет шийца ца леларг. Йъсса йола автомашинаш уэзара тIулакх а дерттIа дезийта. Иштта кхочамбоапарш нийслора общественни кхача кийнбеча а, ялат чуэнга дакъинчара ча хьагулдеча а. Уж кхочамбоапарш балха юкъе нийсдалийтарах хьалкъа тIахьожама комитето цIенашта боьх бир совхоза керттера агронома А. Логвинецкона.

Халкъа тIахьожама районни комитета инициативех биьсина ялат чуэнгера вIаштIехьдаьккхар «Горнченстощенский» совхозе. Хьукъан сихагIа чуэйна «Бакъда» ца чоагIа аьтто боалийтар тIулакх дар из. Халкъа тIахьожама комитето административни органашцен комсомольски прожектораш цхьана ялат мишта лорадуу хьажара биьсинара рейдаш чакхйоах. Цхьан биьсина цар гучадаьккхар «Атагинский» совхоза комбайнераша бункерашка ялат дуташ хилар. Хьаьта «Загорский» яхача совхозе 2060 килограмм кIа ялат. Цхьаъолча ценна тракторист В. Ахаршасе цар хьа а лаьца хIинз уголовни бехктохкаме оза ва.

Цу тайпара халкъа тIахьожама группа белгалдаьккхар № 1 йолча шурий совхозе кIаста лерттIа лораеш па хиларг, хьаьта цхьаъолча боазамашка автомашинаш графикагIа леларг бокъонаш телхаеш хиларг. Иштта цар балха балхо вIаштIехьдалийтар боьхьмашка кхедаь ялат па дойташ, ханнаьха уж а эпаш из паччахьалхенга дIахьхийтар.

Юкъера лаьрхIача тIара гектара тIара 21,4 центнер ялат дохьхад районе. Хьаьта районе отрапа лаьккагIа дола хьунъкъаш кхедаьраш № 2 йола бацалдаварийн шурийн, «Юбилейный» яхен совхозаш я. ТIаккха районна совхозаташ а,ъхоаштен юкъе паччахьалхенга дукхагIа ялат дехкаваш «Загорский», № 1 йолу шурий совхозаш я. Цар дьяча толамашна юкъе халкъа тIахьожамхой хьинаре а. Хинз дIаъо а хкашкара культураш чуэнга тIахьожамни повкъостали доаттадеш ба района халкъа тIахьожамхой.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
Грозненски районе халкъа тIахьожама комитета председатель.

МАССАНАХЬА КХОАЧ УЖ

Лечой - Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза кхаъьегамхой шоай боахама экономика цIерагIра-шерага тIоагIьеш хьабоагIа. Из гIулаьх кхочашцIеча цоаншара хIинзаш тайп-тайпара цIенадь хьинаре а. Масала, операторша кIаргалгоуэни заместитель Рудский юкъе а волаш «Атагинский» совхозе тохкам бир. Керттерча агронома, совхоза отделене управляющие шоай хаинаьха йоаккхо па яр баьлан долаш йIара гектара тIара 3 центнер совгIа горох йоайора кхашка. Дукхазза белгалдаьлар тIахьожамхоша ла йиш боацаш доал уж кхочамбоапарш, тIехьа па доахан уж дIадаха дезийта дIахайтар совхоза кулгалошка. IцхьабакъдIа уж шу тIулакха сиклуш бацар. ТIекха районни комитето 300 совгIа гектара тIара горох йоаьнарш бехктохкаме оза оттабир.

Комитета член Елизаров, операторша кулгалдаьлар совхозе Рудский юкъе а волаш № 2 йолча бацалдаварийн шурийн совхозе ялаташ чуэнга тIулакх тохкан хилар кIанта тIахьожамхой. Цар гучадаьккхар «Атагинский» совхоза комбайнераша бункерашка ялат дуташ хилар. Хьаьта «Загорский» яхача совхозе 2060 килограмм кIа ялат. Цхьаъолча ценна тракторист В. Ахаршасе цар хьа а лаьца хIинз уголовни бехктохкаме оза ва.

Цу тайпара халкъа тIахьожама группа белгалдаьккхар № 1 йолча шурий совхозе кIаста лерттIа лораеш па хиларг, хьаьта цхьаъолча боазамашка автомашинаш графикагIа леларг бокъонаш телхаеш хиларг. Иштта цар балха балхо вIаштIехьдалийтар боьхьмашка кхедаь ялат па дойташ, ханнаьха уж а эпаш из паччахьалхенга дIахьхийтар.

Юкъера лаьрхIача тIара гектара тIара 21,4 центнер ялат дохьхад районе. Хьаьта районе отрапа лаьккагIа дола хьунъкъаш кхедаьраш № 2 йола бацалдаварийн шурийн, «Юбилейный» яхен совхозаш я. ТIаккха районна совхозаташ а,ъхоаштен юкъе паччахьалхенга дукхагIа ялат дехкаваш «Загорский», № 1 йолу шурий совхозаш я. Цар дьяча толамашна юкъе халкъа тIахьожамхой хьинаре а. Хинз дIаъо а хкашкара культураш чуэнга тIахьожамни повкъостали доаттадеш ба района халкъа тIахьожамхой.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
Грозненски районе халкъа тIахьожама комитета председатель.

ЯЛАТ ЛОРАДАР — ХАРАНЕ ДЕКХАР

Тоъал ха ваз республике ялат чуэца юртбоахама кхъьегамхой болабебена. Дувца кхъьайга хьалхебабу цар уж шерара халкъа хьувъкъаш. Цхьа фийг бен ца беш из хьукъан чуэца декхарийла ба республикера кхъьегамхой.

Цхьабакъда ялата боагIа мах па бен, цунъц ца хьайIача кхъьех баха тIерташ цхьабола нах вийсъу вай республике. ТIахьуъл уж наьха рузкъа — ялата. Дукха ха дозашаш Наурски районе чуэнга тIулакхна отдела болхлоша лаьцар кIа лоькъаьла воа госсортучастка тракторист Спиельман-ков. ЦIагIа чуэнжача милше болхлоша корадар хьалха цо лоькъаьла хинна цхьа тонн гаргта кIа, 140 килограмм борц, 120 килограмм ца, 57 килограмм горох. Зуъам лаьчоа дувъала уголовни гIулакх долладьъ.

«Горнченстощенский» совхоза хьакъо Атабиев Шамсет ше ха деш долаш 83 тонн мара яц. Цул совгIа заводаш нехашка цу гIулакха хрош хIама дай. ЦхьаIолча заводашка нийслу аьшк кхо па лараеш совгIа бахача наьха автогараж-ашта наIарап ей аьшк доадеш йола моттигаш а. Хьурмат дап кхыйолча фондони материалаш та а.

№ 131 йолча гIишлой-монтажни поезда коллективе кхочашцIеча паччахьалхен. план. ГIишлой материалаш лораяр, цар йоагIа-таш ет ларттIа йиш-таш ца беш из хьукъан чуэнга декхарийла ба республикера кхъьегамхой.

Доагора - энергетически ресурсаша кхомбара иштта дика тIаожам доаттабу Октябрьски районо нов. Джамбулатов председатель волча тIахьожама комитето. Комитета членана кест-каета белха тохкамашна рейдашца гучадоахар тайп-тайпара кхочамбоапараш дIадахара де мел эпаер ду районе.

Гучнаьха, постанца, штатте боачча тIахьожамхоша ялата дамма-на ах шера 100 совгIа тохкамаш лаьд. Уж хинна врахенара проду-кце дикалга, материалаш доагора - энергетически ресурсаш кхомбара оттаьх оргтехнически мероприятеш йоагIачуз совгIа дIаяхийтар 270 тонн цемент, 200 квадратни метр кизга, 53 тонн арматура, иштта кхыйола материалаш. Ер шу дIадолалуш цу тайпара гIулакх кхы па нийслийтара белгалъаьккха йола мероприятеш белгалъаьккхар. ГIишлоьчерий организацеша уж мероприятеш кхочашцIера де дезарап вIаштIехьдахар. Из бахьан долаш 439 тонн аьшка, 830 кубически метр герга хIу, 1242 квадратни метр кизга, кхыйола материалаш кхойнр. Гучаьккха кхыйола резервааша вIаштIехьдоаттабу

КОМБАЙНЕР ДЕЗАЛ

ТИЙРКД йистера яхаш Іажагіеннадер. Форд сан-ма михо терклеме. Латтар, дина мальха канаш. Кіанаш латтар кіа а.

Ялат чуэна доладир. Гроэненски района «Горячеисточенский» совхозе хьалхарчарна клат чуэна Іадолладир. Ужк шера хьалча хьалашке чуийнар ялат, берриге эчук дукха Іийлхаэна доґіашен хьоьлайбар.

Ялат дика чуэна — йиш дуґрйо-лаш совхозна специалисташа комбайнийн жаткаш тІа какаш хьалъ-ййдерган яхар. Сиъъе йиш йоьлаш хала лелар комбайнаш. Іийлхіаэна тайнара дийнаъь дукха хьалхьалаьар ялат. Из дувъуча пацер, керттера дар моллагіа хьалхьана яхий тІа,дІаьа ка ца буташ ялат чуэнлера дар.

— Ца декхарех хьоьш лоарІалъадьа, аьина, хет, сона, — йоьх совхозна директора Г. Жигова, — Хіана аьчча дика комбайнераш бе тхабарааш.

Комбайнераш бувшаш директора эгара хьалъа цІа яьккхар Дудурмаева Каметий.

Иттаґгіа шу да цо шиъ комбайнаш ялат чуэна. ДІалаъача шера хьо тІаьа гектар хьоккаш 5800 центнер ялат дьрдар къастагіа-комбайнера. Боахаме эгґара лаьхґіа бола хьоккъа ба яз.

Уки шера ялат чуэна ца хьа-тІаккхаьле хиннаъа республика комбайнерий совещане Каметас ьъар:

—Украински комбайнерий кхайкарра ъъа а ловъаш уки шера ялат ешу а лаьхґіа хьоккхаяш даъа лаьрхІад аз. Кхо тІаьа гектар хьоккаш ялат эъар центнер ялат оардарда аз сай агрегатаца. Комбайна сезонни норма 80 гектар а. Атта-м дац декхар, хІаьта а берґта низ тІабохитаргба аз ца кхоачашдеш.

Кхалоґа-комбайнера къаьхьега-ма биографи сйъъердаме я.

— Бера хана дукха езаелар сона машина, — яхаш дагалуш Каметас. Со тІаьмитта йолаш да шоферваш воша трактористаш болх беш бар. Трактора тІа хоьар дехар аз вешийга. Йиймг ешй хъо, яхаш чуэкайора. ЦІаґгіа ловза хьайна, олъар. ХІаьта а тІеъъаІо, къа а хийтта шийца йиъгар. Ихъьаяна хехкалуш лийлар со, тІаккха принцепшкіала болх бар. Шин шу дьаьнаъа тІеъъаґгіа трактористий курсаш чакх а яьха механизатор хилар.

Дика Іомайер Каметас комбайн. Шолдаґгіа шера Дудурмаевайна шийна комбайнаш дуьга цІеъъаяхитта дийнар совхоза кулгалхочаш. Из бокъо яла метаргйолаш а, цунга кийченна а яр из. Иштта комбайнер хилар Каметак.

— Фу дар ихъьаяца хьа балха тІа хьона хала хиннар? — аьина хаттар дича, ела а къежаш йоьх цо:

— Эггара хІаґгіа дар сона, цьаьрча новкъа комбайн лалла. Белар. Сона яъь хетар. Соца цьаьна болх беш хиннача Дальско-ев Сульяна, Салов Алексея ихъьаяца коротш лестадеш сох шек бувьлаш оалар: «Сена енай хьо тха бригале? ХІама хургдаш ІаледечоХ».

Цъхьабкъа, ше дагалаьъачох ца кхийча ихъяярйоьачча кхалсаго тІатеІІа йоьх бора. Массарех хьалха хьа а ййй массанаъъ хьожаш, кулг тохаш ший комбайна гонаъь хьуъъар. ХІаьта ялат чуэнаъа хана гІулакх доаш соца ца еш, халланза бох беш хулар цун машина. Машино ялат сар-дан эттача дема юкъе:Іоола къаъъедар цун цІе косинка.

САРІЦАР наъка метташ. Къаърер Каметас дийнъ шек хиннар. ХІаьта цъьа-ш сесеи чакхъьаъча Каметайна дага бала аъа баьлар.

ХІана багІаннар ужІ Массарех дакхаґгіа дар цун ъъокъамаш.

Цун толамах дакъа доаллар кайра коммуниста Дудурмаев Эндс. Цунна чІоаґгіа новкъа дар ший сесаг бегйолаъш. Цъьабакъа, кхаъъаза новкъосташ дора по Каметийна машина карарерзе. ХІаьта хІамаи сяхетам болча сесага сиза дІаэдар мэ ра хьекам. Ялат чуэнера лакъа кхалнфикаш йола мастер хулаш йоьгІар пох.

Из дерриге а хІаъъ дІадьанна-рех ца.

Сий деш кхалсага-комбайнера шІа яъа Іемаб солъдое. ХІаьта Камета ше ккъа а керда, толамаш доахаш йоалл. ТІеъъьарца шера-шка Дудурмаевайна марси сесалеи массарех лакъаъа дьоъъа-маш сотІар, кІаьта итогаш йича Каметас дьяри ахчеи Эндичуй дуъхаґгіа хулар. ХІаьта ше сесагал тІеъььаьнгар новкъа хилаяр цунна, кІьметтех доккхал дора цунна из карагІадарах.

Лакъара хьоккъаяш дахара дика камаъъал яьнна Каметий цІатлетка кхоьалгІоа, хоалаъбетта шера а. Комбайнерий совещане ше аьинар дяи па долийташ къььийтад цо. Іа дойтаяш сиъен ялат чуэнера республика комбайнерашта юкъе яьржача яъъе ялат чуэна долладаъа дийнаъь денз хьалха латтарех йодаш чакхъьлар Камета. Бархі біаъь совгІа

тоин ялат ьърдал цун агрегата, Ия бокъха толам ба.

Доагіаш махиллара дикача дъь-найна бераш а дика хул. ДудурмаевгІара уж ялх да. Вежкдагіоола Вейст итталгІа кла-ссе ъаьпнар. Шн йоІ комсомолец ма. Вожаш йийгаш я. ЙоккхагІ-йола Зара яхлагІча классе ъьнай. Эггара ТІямаййола Жана межарашен бижаршен колхозни саде кхувл.

— Балхара пІалъьхъача,—йоах Каметас, — дог-ІоолаъкъаІш са-паргІата я, ШІагІа пІеъо яь хул, берваи дизан пІеъеи да: доккха новкъосташ ду сона йоккхагІо.

Къьнаш техникера ййла болаш ба. Вахас нанна новкъосташ ду массеэк шу да. ХІаьта уъъ шера нанъана штурвадъин волаш болх бу цо. Нанас доккхал ду ший гІоначъ.

Техкъьарца декхар кхъатам-ца кхоачашдарал совгІа, сона цъьайолча хъяґхъьала доаккх по, — дог гІоодаллаш дар ца лаетас.

—Дика хет соца из ишта ХІаман хьйсан де хоьш а хъетам болаш а хъалхъуьш.

Шолдаґгіа, воІа а дукха безабеннаб юрта механизатора болх. Шеко ян дийна бабча цун шин воІах механизатор хуъъкхаяр-ах. ХІана аьтъе царна хьоьлам телаеш гамбе баш—даи ваъеи.

Сатоссаш цІагІара арабовна Дудурмаевгіар. Совхоза кхай тІа болх дезал. СайпарагІата ба уж. Шеай лаьрхІад лай шоаш болга хоьш йоах цар:

— Берригача советски наха сайна, оаха а чІоаґгіа докхкхалу КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева США, Франце вохарах хьахиначоч. Дупеи тіа-сигале сийрдайолаш латт. Иштта-ъ хьа хьа а дикагІа, хьа а обсарегІа кхъьета дог доаґІа.

А. КУИМОВ.

СУРТА ТІА: Дудуркаева Камета.

Т. АРЧАКОВА сурт.

ПАРТКОМИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬИ

Къьсята терюам тІабохийт колхоза партийни комитето ялат чуэнача хана социалистически яхь вІашгІехьяхкара. Производстна ресарле лакъъера а боахама экономика чІоагІъяра а лоарІаъе ґІулакх ха яз.

Ялат чуэна долладалаьеча дукха хьалхагІа шерра пІан а отъаяь, цехий партийни организацеш, партийни группаш, хІара механизатор ДІахкетаяр де дезачох.

Боахаме эгґара йоккхагІа я растеневодетва цеха парторганизаци. Цу организаце секретарь кхоалгІча тракторно - хъаш леладеча бригада кулгалхо Тормасинов Алексей Николаевич ва. Ялат чуэна долладалеьа хиннача собране украински комбайнераша пьаьта хъяйкаралах дийнар цо шоай механизаторашца. Цу къайкарал тІа. мехьа масса болча комбайнераша, ялат леладеращка 1973 шерара ялат ший хиннаъьа а дика а чуэца, яхаш дувъ. Украинийй болам дег тІара къоабалбаь хьалъалъар бригало.

Коммунисташа - комбайнераша цу партсобране доккхий социалистически декхараш тІаийнар, яьх бакънача къаьст-къаьстаер договораш оттадир. Царгара кьокхам эпаш ва ґІулаьх ьъалдаьар боацна кхача механизатораша.

Июнь йистебоалап ялат чуэна леладир. Хьалъарча деношка денз хьалхе яккхара къоьсам баьржар комбайнераша юкъе. Хіара денза дІаІабу комбайнераша баьбелх. Социалистически яхь ьъокхамаш шоллагІча дийнаъь мотгигера радиоца хьакхайкаду, бригада хьокхама доскаш тІа, молиниш тІа, къьнегараи листокаш тІа хьагойт. Котало яьккхачу ешйна цІе баЬракъаш хьалъабо бригада станацка.

Парткоме лаьрхІа комиси отъанай социалистически яхь ьтогш яра: Цу комисее чубогІа профкома председатель, колхоз керттера инженер, керттера агроном, хІаьта комисее председатель ва парткома секретарь.

Хіамле цу комисее мисеех заседани яьй. Социалистически яхье котало яьккхаяш комбайнераш Шьмученко Николай Порфирьевич, Лысенко Николай, Токарев Иван Васильевич, иштта къьбераш бе.

Къьсята терюам тІабохитта къьежай комиси горох а, къьйола культураш а чуэнача бох мишта вІашгІехьбахкъаьб, уж культураш ьъиъгьаьеи зиш ца болийташ чуэнилга механизаторашкера дІа а дехаш.

6 июле ньа итогех карара кара тела цІе ыыпели хІаракена 25 къа а доацаш болхлоІи ґІулакхерча наьхеи собране йийнай. Цу тІа яздаьр ка бола ялат чуэнаш яинна хилар бакъда. Цу тІа белгалдаь кхоачамбоацараш дІадьахар. Комбайнашта технически ґІулакх делга тоадир. Комбайн саца латташ хинна зе дІатохкинга тІадилладаь СурхотІарча отделене агронома М. Сапрыкевнен трактории бригада бригадира А. Курскневнен.

Ка бола культураш чуэнаш ялат доадарах, къьйола цІенхаштта кхоачамбоацараш бахьан долаш Сурхотіарча отделене управляющи М. Гиреев балхара дІаваьккхаь.

Волгоградски область. 100 эзар центнер кІа Паччахьалкхенга дохка декхар тІаьлаІар уж шера «Волга—Дон» яхача совхоза боллзлоа.

Хіанз ялат чуэнера юкъе кхьачад. Эггара дикагІа хьокхамаш да комбайнера Михаил Ефимовичг Суханова. Цунна енна1 «73-га шера ялат чуэнера дикагІа воллаш механизатор яха вьмпел. Совхоза кхаика кхачаш латт хьажкйй дика хьувьъаш.

СУРТА ТІА: Владимир Ба.

Н. СУРОВЦЕВА сург. ТАСС фотохроника.

ДЕПУТАТАШ ДЕШАШ БА

Уки шера 17 июне Амура тІа уллача Комсомольска къьъегамхой депутатий Совете 356 депутат хержар. Царех 209 духхьашка хержа ва. Мишта Іомадергда города доаІ дара чоаХане Іилма, мишта хьоачашдергда харжаярхой наказаш? Хьан Іомаверга? Цу хьакъъьа мадарра дуьи къьъегамкой депутатий городской Совета исполнительни комитета председатейа Тишенко Михаила.

Шумилкина Валентина я. Цунна я іоъьбаина новкъостаЬ дир организацонни отдела боахлоашъ мишта е еза харжаркошта приеш, собранешка царца вІашгІехьяхкар мишта хьла деза. ХІаьта хержа-маш хинначуч тІеъьаІа цъьа шу дьаьча социалистически законно-ста комиссета къьъегамхой Валис анализ йора хъуьш боагІарий къьъегам лорабарах йола законодательство «Амурстаь» завода администрацие и хьоачашъера, «Мыдстрой» треста къьъегама дисциплина малагІча хьала тІа я, иштта дІаъо.

Городской Совете хьалхарча сесее харжаркой наказаш кхоачашдера хьажъеъьа депутатана йоьа замечанешка предложенешен хьажа а ъьежа болха перспективни йлай оттайр оаха. Белгайнь мяца, малагІча семинаран, совещанеш е еза, харжаркошна депутаташ вІашгІехьяхкетта-га маца чачхьяяка деза. Оаха дехарах депутатий балха опытах лаьца статьеши очеркаш кепе-статаш орайах городской газето, радиои телевиденеи гІолла перспачаш хуьл.

Хіара квартале «Депутата Дю-хуьл тха долча. Из да къьъІаяхъ-ьаде ловзаеначеи дешарах центр а хинна ДІаотт горисполкома. Мэ-лагІа дешаш да «Депутата деношка» къьстадераш? Уж да «РСФСР къьъегамкой депутатий городской районни (городе) Советах» доля закон Іомадегга, городской боахам, из деІавхара горисполкомаш, депутатий бонъоначеи дехараши доаІ-ъьежаш. Уж да депутатташа балха опыт дІа-ъьа эпилга а хоржа-ма округера практически болх а. «Депутатий деношка» лекцеи ец советски законодательстваь, отдельни кулгалхоча текущи гІулакхаш, дехараш, проблемаш, уж кхоачашъера ньъкъаш дІа-доаІйт депутаташ.

Къастаеча ца депутаташ уьхь тайнара хаттараша бакъъе хул горисполкоме: мишта вІашгІехьъяннха еза округе харжаркой прием. Горисполкома бокъ-доаІ комиссеи ду парта, из кийчье новкъостаЬ ду, балха опыт йола депутаташа бех къонача деп-утаташа цхьана хьалхара приеи ара.

«Амурметаш» заводе кхоача депутаташ цхьи группе вІашгІехар. Цунна жерте эттар городской Совета опыт йола къьнагІа йола депутат, общественни деятель Белорикоп Юрий. Іаьлала къона виъаллаи заводен поселкен эггара лоарХІаметта йола проблемаш вахъое чакхъяхара юкъе-уъъа цо. Духъьала цу группа хьалхенца керда заводской общежити хьалъьяй, производственни корпусашеи культура Дворе-ця хьалхяшка сквераш яьй. Уж тайна группаи тхьа иттнеа сочІа вІашгІехьяхкетта малагІча хьала тІа я, иштта дІаъо.

Амура тІа уллача Комсомольске болх беш а городской райо-ниин. Советий 44 мяссараэ нохъ-ниин. Экономикин культурин балха тІаъьохъам а доаттабу пар лостам а тел.

Ворхі бІаъь совгІа депутати (царца районни Советий бараш а болаш) виъ бІаъь саг активни юкъяМагІа комиссеи. Хіара бетта гуллу уж. Балха опыт йолча депутатташа цъьана болх цу еи къоначу депутаташа, сесее дуъ-на уъттабу дар. Цунна кийчье тайп-тайнарча предприятеи учреждени-ний балха тохкам бу.

Горсовете болх беш да депутаткн ІІІа. Цига да: «Город цифраша», «Вай города общественни самодеятельни организацеи», «Городской Совета схема», «Хоржама округий доаІонаша йола города планаш. Цигача да депутатски балхах лаьца доаІа литература, балха опыт юнда материалаш. Уьхьа хьаптлоча дийнаъь консультаци яьа йиш я.

Цу ерригача мероприятиша новкъостаЬ ду къонабараш депутатски балха юкъеоза. Лоаттара юкъа эпаиеши балха опыта карарехье ъьежаш. Обучение ишшиу цоаш тІаийна сийлен декхар, харжаркой наказаш вахаре чакхдоах.

Масала, дувъашка Совете керттера слесарь Шнеелев Николай депутатски балха ІІІийй бакъъе-маш малагІча хьала тІа я хьожаш хиннача группана юкъъеахийтар оаха. Оныт йолча депутаташа ишшеенца ІІІина Ефрим Васильевич. МэлагІа дешаш да «Депутата деношка» къьстадераш? Уж да «РСФСР къьъегамкой депутатий городской районни (городе) Советах» доля закон Іомадегга, городской боахам, из деІавхара горисполкомаш, депутатий бонъоначеи дехараши доаІ-ъьежаш. Уж да депутатташа балха опыт дІа-ъьа эпилга а хоржама округера практически болх а. «Депутатий деношка» лекцеи ец советски законодательстваь, отдельни кулгалхоча текущи гІулакхаш, дехараш, проблемаш, уж кхоачашъера ньъкъаш дІа-доаІйт депутаташа.

Уж тайна масалаш кхы дукха а доаладе йиш я.

Духъьала ши моттигера Советашка керда хоржамаш хинна. Духъьашка хержа депутаташ ду кхагІча даьъке кагирхой ба. Цудухьа парна лаьрхІа «Управление школаш» вІашгІехьяхкай оаха. Цигда дегІайоагІаш, Гаьнарча Малкбален индустриальни центр хуьлаш латташ шоай города бахача нъька кхаштташ кхоачашде Іомалуш дургба уж.

Амура тІа улла Комсомольск. (АПН).

ТЕМПАШ ЛАЬГІ ЦА ЕШ

1972—1973 шерашка хьайбай продукташ йоахилгеи кийчьелгеи алсамдаккхара Ерригисюни социалистически яхьа юкъе а даха доккхий толамаш дьхьал тха райна боахамца. Уж шера хьалхарча ах шера шура йоккхара хьалкъа боахама план 100,8 процент, дуьх — 108,2 процент, фуш — 106 процент кхоачашъяй. Дукхха тІехккхоачашъий паччахьалкхенга тха доххара план. Эггара хьалха, хьалхарча ах шера социалистически декхараш кхоачашъяй виъ бІаь саго. Царна юкъе-дуьха да геттара лакъара толамаш дьхьалаш. Масала, хьалхарча ах шера плап 1350 килограмм йоахи, ТІаийнача декхараш 1625 килограмм яккха еъача хІара кхобабаа. Іаттарча 2208 килограмм шура яьккхай «Ермолов-ский» совхоза доярка Кадырова Яхас. Лакъара хьокхамаш гойтад хІара котама тІеъьара планиал совгІа 33 фу гуллаьча Пришва Евдокиис. Иштта хьалъа план кхоачашъара хьинаре дакъа лаьцад «Загорский» совхоза скотника Сигагури Ираида, Гроэненски шурий совхоза хьакхарч лелаеча Скорикова Мариис, «Юбилейний» совхоза Іаьсий лелаеча Хожбиева Захията, яьх дукхха барашка.

Кхы кІеэнгагІа декхараш дац хІаиз района хьайбай леладеращта хьалхашка латтар — пачхьалкхенга хьайбай продукташ йоахар ийс бетта плап толамца кхоачашъеш, пятилетка хоадамбеи дола шу дьрдар дехараш хьокхамашта дика чакхдаккхар.

Уж шера ийс бетта паччахьалкхенга района боаламий дохха лелаэ 3800 тонна дуьх, 17870 тонн цу-ра, 27 миллион 340 эзар фуъ, 185 тонн тха.

Цудухьа бокъкхча лоарХІаме да хьайбай продукташ яхаран кийчьяран. ХІанзара темпаш дох ца еш кхоалгІча квартале къьстадера.

Цъьадолча боахамашца карагІдаяиначч яхоачашбь лаьгІбалитаб тІехьоаман, цудухьа дика кІеэнгагІа боах хьайбай продукташ, къьстета чІоагІа лаьгІбенай шура.

Нагахьа дана июне шоллагІча ах бетта паччахьалкхенга ехкачуча пийсйчча июле тІехьарча 15 дийнахь районо ехка шура 158 тонн кІеэнгагІа хиннай. Къьстета дукха эпаилар шура Гроэненски шурий совхозе — 21 тонн, Ленина колхозо ворхІ тонн кІеэнгагІа ехкар, иштта кхыча боахамашка я.

Бахача нахатара юрта боахама продукташ йийна болх чІоагІа лаьгІбалъб юрта Советаша.

Цу дерриге кхоачамбоацарай бахьанаш лий-те. Да. Юрта боахама ну лоарХІаметта дакъа кулгалхоша доаІ-ъьежаш. Шурий товарищеста лоха я. Нагахьа санна юкъера лаьрхІача районе 86 процент яле а № 3 йоахе сомий баьлдаларий совхозе 40 процент, і Маи цІеэгІача колхозе 67 процент, «Юбилейний» совхозе 77 процент мара ви. Из лоха хилара керттера бахьан да иа боагІаш боахама чуэнера дика хьалхара ах шера плап 1350 килограмм йоаш, ТІаийнача декхараш 1625 килограмм яккха еъача хІара кхобабаа. Іаттарча 2208 килограмм шура яьккхай «Ермоловский» совхоза доярка Кадырова Яхас. Лакъара хьокхамаш гойтад хІара котама тІеъьара планиал совгІа 33 фу гуллаьча Пришва Евдокиис. Иштта хьалъа план кхоачашъара хьинаре дакъа лаьцад «Загорский» совхоза скотника Сигагури Ираида, Гроэненски шурий совхоза хьакхарч лелаеча Скорикова Мариис, «Юбилейний» совхоза Іаьсий лелаеча Хожбиева Захията, яьх дукхха барашка.

Социалистически яхьа итогех хьалхарча ах шера тІаийна социалистически декхараш кхоачашъадьа виъ бІаь саго. Царна юкъе-дуьха да геттара лакъара толамаш дьхьалаш. Масала, хьалхарча ах шера плап 1350 килограмм йоахи, ТІаийнача декхараш 1625 килограмм яккха еъача хІара кхобабаа. Іаттарча 2208 килограмм шура яьккхай «Ермоловский» совхоза доярка Кадырова Яхас. Лакъара хьокхамаш гойтад хІара котама тІеъьара планиал совгІа 33 фу гуллаьча Пришва Евдокиис. Иштта хьалъа план кхоачашъара хьинаре дакъа лаьцад «Загорский» совхоза скотника Сигагури Ираида, Гроэненски шурий совхоза хьакхарч лелаеча Скорикова Мариис, «Юбилейний» совхоза Іаьсий лелаеча Хожбиева Захията, яьх дукхха барашка.

Кхы кІеэнгагІа декхараш дац хІаиз района хьайбай леладеращта хьалхашка латтар — пачхьалкхенга хьайбай продукташ йоахар ийс бетта плап толамца кхоачашъеш, пятилетка хоадамбеи дола шу дьрдар дехараш хьокхамашта дика чакхдаккхар.

Уж шера ийс бетта паччахьалкхенга района боаламий дохха лелаэ 3800 тонна дуьх, 17870 тонн цу-ра, 27 миллион 340 эзар фуъ, 185 тонн тха.

Цудухьа бокъкхча лоарХІаме да хьайбай продукташ яхаран кийчьяран. ХІанзара темпаш дох ца еш кхоалгІча квартале къьстадера.

Цъьадолча боахамашца карагІдаяиначч яхоачашбь лаьгІбалитаб тІехьоаман, цудухьа дика кІеэнгагІа боах хьайбай продукташ, къьстета чІоагІа лаьгІбенай шура.

Нагахьа санна июне шоллагІча ах бетта паччахьалкхенга ехкачуча пийсйчча июле тІехьарча 15 дийнахь районо ехка шура 158 тонн кІеэнгагІа хиннай. Къьстета дукха эпаилар шура Гроэненски шурий совхозе — 21 тонн, Ленина колхозо ворхІ тонн кІеэнгагІа ехкар, иштта кхыча боахамашка я.

Бахача нахатара юрта боахама продукташ йийна болх чІоагІа лаьгІбалъб юрта Советаша.

Цу дерриге кхоачамбоацарай бахьанаш лий-те. Да. Юрта боахама ну лоарХІаметта дакъа кулгалхоша доаІ-ъьежаш. Шурий товарищеста лоха я. Нагахьа санна юкъера лаьрхІача районе 86 процент яле а № 3 йоахе сомий баьлдаларий совхозе 40 процент, і Маи цІеэгІача колхозе 67 процент, «Юбилейний» совхозе 77 процент мара ви. Из лоха хилара керттера бахьан да иа боагІаш боахама чуэнера дика хьалхара ах шера плап 1350 килограмм йоаш

АХЧАН ХЬАДЖ

1974-ча шера Нохч-ГІалгІай книжни издательстве арахецаш я «Цу тохар» яха А. Ведзижева повесть, хІанз оаха газет дешараш та довзийт цу повеста тІара дакъа.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад.

ЦХЬА меж ІадаЬша а эьашна шоллагІчоа урс хьакха кийчуш воаллаг Хамарза Заио чуйоаГіан. «Е мекхан бакъан долиш уьш серинчага юрта бІагад ваьннан-кх со, — шеишйи уйІаш йора Хамарзас. — Хьа оаг-олдчо эьа ца уьш мекхан доача сага къаркъ» мелзага оаг-кх. Мекхан хІинга мала ца мегаш саина. Кхы са мерий кІалм хоаьхкорІаг-ерашГ».

ТІехьажкара кхиор чу маро ІадаЬашна меж Іайра Заиойна. Цо Іадаш хьинача ГІолла лоаццача латтийсар из.

Валаэай, фуд Іа дэьр? — цІогІа иккхар Заиойна. — Вира хьоа бІаб Іа?

Бритва бе долиш кулГ Іо а дахийта рацза воаццаш сесагагахь дІаьхьажар Хамарза.

— Хьа фу гІулакх да соца? — тІегар из сесага. — Хьашт дела дІадаина а, хьашт дале хита а са деший е мекхаш. Е Іа хьай дьа цІагІара дена а дац соца.

Кхы хІама а ца оалаш кигзана лаггІа а вийсза шоллагІа дола меж дагна воаллаэар Хамарза.

— Сийсара мичча хІиннаб хьо? — хьаттар Заиос цІьа юкъ яьннача ГІолла, маро доашъча мекхех вІалла кхаэьа а па хІича саина.

Сийсара цІагІа бийса кхиллаш Хамарзас. Ше кхиэьа хІинна сесага хаз мотташ дагахь раьза хилар из.

— Хьа лаьа йолча хьоашлагІа, — ьІаьа цо, Заиойна из новкъа хурдаэь кхета а деш.

— Са пана каша яха-м духа ка я, — ьІаьар Заиос раьза йоаццаш. — ЦІига хьоашлагІа ахар-м хоаьарІаш.

— Новкъа да сона цо хьо а шийна ца йига, — вслаьолар Хамарза. — Цхьаь хулачу йоІана аттагІа хуоргар цунна.

— Йолу дахра дар вейна а хьона хьалхашкара ДІаоолилгІа-м,— подиара тІа Іолохьлар Заио. — Фу дика дайнад сона хьоца цхьана доаккъача тхъаь ятт шера.

Мекхаш ІадаЬашна а ваьнна сесага хьатІаэийрзар Хамарза. Йист а па хулаш сесага бІаракъе-жьап латташ цхьа юкъ яьккхар цо. Цунна новкъа а долаьш фу аргдар-те яхаш уйла йора Хамарзас. Ше хаоьоаэгга кхетадора цо, лаьа а сесаг дукха тІехьайийгІа магарглаш ваьнна хетаэь. Цо маьІ а цІагІайта деза цунна. Мар ходи вале а, бакъ вале а, сесаг массаза а цунна ІалхІашка бесткх хилй сеа.

— Хоаз а дьара топ хьа хана кхаьна сар къаркъашш а мелаш милише кхувлаш хилча, — Хамарза хІама ьмна валале йнст хІилар Заио из цо а воаххйи.

— Хьа хьона соца хор яь? — ІевалІанзар ца хьаттача Хамарза.

— Сона хІана хоа из.. Уьк ерригача юрта а хоз из-м.

Рацза воаццаш корта достабир Хамарзас. ШагІаиа дІа-хьа воалвелар из.

— Из да хьаккхйса валларг, Іаббас хургва-кх из ярадьакхар. Цунна вайнаан из мылишионера дІаьхьажар. Некна дІа а чІнга воал, мьлшна ма ислагг, сердар из ІаЬбаса.

— Цунна серда эшаш ваз Іа хьай корта лорабола. Къаьаеча, дезал кхІйта мукъаІа кхета мегарбча... Сийсара бьлхха хІинна нах а хьо городе захар ьйна оаэаш а байта дІабахйитар аз.. Хіаьа-ь ДІадерзийта мегарбча из. Кхо кІнра дала ма доаллий из мьарс яха.

Заиос яьхар бакъдар. Кхо кІира рацза хьалха едда мьарс хиар дар йоІ Нанна. Бакъдар, Хамарзас тоам бе ка тугаш уьк хаиага кхьмадар из.

— Фу леладора цар? '

— Аз ма яхий хьога, тоам бе-ъа бакъбар-кх. Тхоьсара юхаьоагІаэрболаш ба..

— Са да вахача кашора цоашка из яхар цар да дойн уьк багах ма ушш. Са дІа-ч йоргбан уьк. Шоашка ахча депе наьха сар йига еаэш ьнар.

— Натаиас ІаЬбаэар Вазинат яйтаэр. Пайда боаиар а ца дуьцаш тоам е бийя ГІулаьх ДІахадийта ьмпа.

Шод кхийтача саина ваьтІагІа уранихкар Хамарза. Сесага ХІалхашка хьаьа тІа ший кулг а оттадь дІаэттар из.

— Пайдаи доаиар а ца дуьцаш ДІадерзийта йохх-тоо. Из хьа-бар сога хьаьлайта эхь хийттадаьх ушш. Ельа ьйаре ший наха хьалхажка со сийдоаЦача а ваьн-

кха хІанз хьаккхуьйита хабараш ма гой хьона. ДІадерзийтарца цкъа лиа бІаь тума саина хьаЬсдалача. ЦІьа кепиг доаккъа дерзайтаргдац.

Наташа маьре яхача кхаь кІиранна хІара дена яхар санна тоам белга дегаш лаг даттар Хамарза волча. БІаь тума дахьаш баьккабар, ши бІаь тума денадар. Баьхьа, яи бІаь тумал лоаьхьа тоам бе тигашар Хамарзас.

— Ахча лелаьдеш сийсара баьккачаг? — хьаттар Хамарзас цкъа юкъ яьннача ГІолла сесагага.

—Сона-м хац, — жоп делар Заиос.

— Ужм-м ийса ДІадаЬшадар Іа... Со хьоца тІабаьн етта пархІа ца иш, со баьлга яха еаэш я, — шортта ний ДІа а йийлла ДІахьар Заио Хамарзий кхы хІама ала кхелехь.

Цецалаэнар Хамарза шийга сесага ьЬмазлоь. Кхаэьа а эгІаз з захаэнар. «Хьона мишта дувза дезал-м сона хоь, — соцалар цо дегахьа.

— Йоі мабарг яхара ГІулаьх цкъа ДІадерзалъ ваьлча хоаьсда вайна тІа ший мишта майра хулий».

Ше дергдолчун уйла яьнцар цо. Баьхьа, йоі йиГачар тоама ахча дедча цкъан юкъъа ше пархІата заергхлараьх шеко йолаш эацар из. Заиойна цунах цкъа келиг ца кхачийта дагахь тІоЬгІо бир цо.

«Во вале а уллуз хьалъотта Бесган баьккаъь вар хІинз цІагІа валлеч, — уйла йора цо пе-шийна. — Цхьаь хилча сар аттъ хет ахкарна, дай къаьхийна баьккаргаштъа». Дазьежкафеи, цо кьонгехи йІалла гаргара нах ларбаьтар, эирхІиллар цо. Духха ха яр Хамарза харцаьх лел яхаи уж цунцара ийгІа, ер воаьа уж ку ца боагІа а, е ер шоаш болча чу ца яута а.

Аравала уйІаяьна воаллаэ Хамарза наІарах теха хІама цунна хоэам. Оагавелар Хамарза. Наташа йиГачар тоама бахьинга нах бе гІарат. Сихха тІекхар ІалхІара коч цийсьнь кий тІатилдар цо.

— Чувола, — ейстхилар из, ше кийчвенна аьнна шийна хийттаъа.

Цхьа лерг къайла а дахькха тулдан бІегІанна кий а йолаш Іаббас вар чувенар. «Хьакхийна воаллалар хьа да, мала кхайка воаІІа-тс хо. — лагахь сердар Хамарза Іаббасе — Сона ше дайа унал башка па эсалига хІана кхетадаь-тс уьк вирлъ. Іаббас шийна вегаш вене а цунах чІоагІа лоаьлора Хамарза. — Хьанга тІехьаГІа са керта тІара цхьа чо ІоЬоаже, из хьоаца ІаЬа къонаха хуртта хьоаьа а со».

Іаббаса хаиар шийгара ДІадеха цуьг дуьг. Наг-кагахь Хамарзас дуьц яхаи цІьяцца ГабарашмаІ хоаьр цунна, дагьаьа, дуьцаш ше ДІахьхкха ДІахьхама бекхе воаьсдаль царгахь лерг ДІа а хьоккхар цо. Массеэх нтташ царгаи хьалгагІа, граждаиски тІема шеи-ерригача цІьа ма ІаЬаьа дар уж хабарап. Шайбача уйла ерриг гайтаиеЬ Іаббаса цхьашабога пооставпаш бар цига, шоашта юкъе Іаббас а волаш. Эрделе ДІадеди хиыар Дениеиика эскарга бига доаман паха воаьсдаль ДІахьхама боахьхига дар. Гулбеиича наха юкъе вар дьи тІа ваГіаш Хамарзий да Дудар. Юрта массаеига боазаш бар Дудара дм. Говраш хоэкича массаэ хьалха боаГІар из, хІьъа-ча ГІовнах лаьца яьчи сурт ше саина хоэа бар. Инкарала Эрделе уьг сахьаге бІаргхкиГІар Дударе дьяеь. Велаваина тІаваХар из массех баьрсчунна латтача Дударя.

(ДІахадодар хургда).

Духьал хІама алаиэар Хамарзас. Датахь Іаббас везаиар цунна. Ший баьхьа ІоаЬ-ааьа хар из ше йолаш бен-ваи, чъарахІаш мел яхаш каст-каста Хамарзех бехкаш доахар Іаббаса.

— Со-м ши гІулакха эеиазаР, — аьлар Іаббаса.

— Хьаьа-ча ховрда-кх Іа дехар фу гІулакх да а, — юкъеиккхар цунна Хамарза.

Іаббас ешка ваиар ше дена гІулакх ДІадувза. Ше мекхаи хьоахадарах раьза ца хиина лоалахо кІезаига терга хьежаи цкъа юкъ яьккхар цо.

Цо яхар шийна дергах па цхийтача санна куьг достадир Заиос.

— Мекдех дика къоиех хулаш ма ваьнна, — ьІаьар Заиос цкъа юрта хургзаиар. — аьлар Заиос эсаала ьаьна наІара ко а лоацаш.

— Уж-м ийса ДІадаЬшадар Іа... Со хьоца тІабаьн етта пархІа ца иш, со баьлга яха еаэш я, — шортта ний ДІа а йийлла ДІахьар Заио Хамарзий кхы хІама ала кхелехь.

Цецалаэнар Хамарза шийга сесага ьЬмазлоь. Кхаэьа а эгІаз з захаэнар. «Хьона мишта дувза дезал-м сона хоь, — соцалар цо дегахьа.

— Йоі мабарг яхара ГІулаьх цкъа ДІадерзалъ ваьлча хоаьсда вайна тІа ший мишта майра хулий».

Ше дергдолчун уйла яьнцар цо. Баьхьа, йоі йиГачар тоама ахча дедча цкъан юкъъа ше пархІата заергхлараьх шеко йолаш эацар из. Заиойна цунах цкъа келиг ца кхачийта дагахь тІоЬгІо бир цо.

«Во вале а уллуз хьалъотта Бесган баьккаъь вар хІинз цІагІа валлеч, — уйла йора цо пе-шийна. — Цхьаь хилча сар аттъ хет ахкарна, дай къаьхийна баьккаргаштъа». Дазьежкафеи, цо кьонгехи йІалла гаргара нах ларбаьтар, эирхІиллар цо. Духха ха яр Хамарза харцаьх лел яхаи уж цунцара ийгІа, ер воаьа уж ку ца боагІа а, е ер шоаш болча чу ца яута а.

Аравала уйІаяьна воаллаэ Хамарза наІарах теха хІама цунна хоэам. Оагавелар Хамарза. Наташа йиГачар тоама бахьинга нах бе гІарат. Сихха тІекхар ІалхІара коч цийсьнь кий тІатилдар цо.

— Чувола, — ейстхилар из, ше кийчвенна аьнна шийна хийттаъа.

Цхьа лерг къайла а дахькха тулдан бІегІанна кий а йолаш Іаббас вар чувенар. «Хьакхийна воаллалар хьа да, мала кхайка воаІІа-тс хо. — лагахь сердар Хамарза Іаббасе — Сона ше дайа унал башка па эсалига хІана кхетадаь-тс уьк вирлъ. Іаббас шийна везаиар ше а цунах чІоагІа лоаьлора Хамарза. — Хьанга тІехьаГІа са керта тІара цхьа чо ІоЬоаже, из хьоаца ІаЬа къонаха хуртта хьоаьа а со».

Іаббаса хаиар шийгара ДІадеха цуьг дуьг. Наг-кагахь Хамарзас дуьц яхаи цІьяцца ГабарашмаІ хоаьр цунна, дагьаьа, дуьцаш ше ДІахьхкха ДІахьхама бекхе воаьсдаль царгахь лерг ДІа а хьоккхар цо. Массеэх нтташ царгаи хьалгагІа, граждаиски тІема шеи-ерригача цІьа ма ІаЬаьа дар уж хабарап. Шайбача уйла ерриг гайтаиеЬ Іаббаса цхьашабога пооставпаш бар цига, шоашта юкъе Іаббас а волаш. Эрделе ДІадеди хиыар Дениеиика эскарга бига доаман паха воаьсдаль ДІахьхама боахьхига дар. Гулбеиича наха юкъе вар дьи тІа ваГіаш Хамарзий да Дудар. Юрта массаеига боазаш бар Дудара дм. Говраш хоэкича массаэ хьалха боаГІар из, хІьъа-ча ГІовнах лаьца яьчи сурт ше саина хоэа бар. Инкарала Эрделе уьг сахьаге бІаргхкиГІар Дударе дьяеь. Велаваина тІаваХар из массех баьрсчунна латтача Дударя.

(ДІахадодар хургда).

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ҚЪАМАН ГІУЛАКХАШ ТОАДАРА НАЬКЪ ТІА

14 августе Пакистане болх бе доладеннад, уьк тІехьаьрча цхьан шерен ах шерен ду мехка хинна лоарХІамера политически, социальни, экономически хувдамаш тІадола керда, даимага конституци. 1971 шу чакхдоаллаш ЯхьаХана военни режим хІалах а эцна гражданскин администрацие ІаьЬлаш шиГ бе деллачуь тІехьаГІа, Пакистане белгала тІа ДІахьахІаннахъ баьккар къаман гІулакхаш ДІахьахІаннахъ демократизаци яра. ДІадьаккхар политически общественни организацеп балха гІулакхаш юкъаГІдоахкира, правительственни тІехьаГІа керттерча доакъошта, юкъейлалайп промышленноста цкъадолча доакъошкарча пхоьш ГІулакхаша балха цІьа карагІайинна хІаманш. Царна юкъе да а — помещикашкара ши миллион гектар совгІа доаца лаьтташ хьадоахаин уж кооперативаштеп ахархоттен ДІаэуьи яь йола аграрни реформаи; доалаъьке хинначу йоккхинна ешарашца уьк «монополех цхьаннена — дукхаха шерашка мехка ІаЬама рузъкаш дайхача «Ирак петролеум компани» яхача мехкаьта гІулакхаш национализацеяр; къаман мехкадьта промыслаш чакхдоахаъьк промышленноста хьалхара яраш хьаяр.

Ше вІашгІаЬелача 1934 шера ден эьашна ІаЬаьа колдеп хьайоагІа Ираккси компартена легальни балха хьалашка хьа а ьЬттув болаш ІаЬа ерригача маьхьала йоаккхинген, хІьъта профсоюзни организацена ц1ьаьсар ДІабоабаЬ эапдеческий администрацеи, ирю-Іогіскна ма дузьІаа. Капиталистически производствоста хьалашка боахлоца доаа-дара шиГ тайпара кхиэрч хьаьнначуьг хинз, ше ларжарга ДІадаьча предприятеташ тІетадарЬме доаа къаЬ хьаьнначуь. 14 августе полице завод ДІалашъчуг тІехьаГІа, цхьаь предприятера ДІадаьлар Профбилог, «ЛИГІ» завода ДІа бІаллошка барт-цхьоаГІо хІ-ьара болаш шерра баьржар мехка.

Цу гІулакха кІезига новкъостаи дайнар мехкарча йоккхачу ДІахьахІаннахъ ДІадаьлар ВКГІ, ФДКТ, ьЬттехьарча партеЙ, гу лаьк Компарте ваиалар вІашгІаГІкхетарбр. Цига цхьана тІаиийача раьлеие тІа белгалдоаккх, «Франце бергига къаьхьаринбгдоаиаГІа». Цхьана а хьа ту таиара вІашгІаГІкхайта ДІадаьлар мехка ДІахьхийча профсоюзиЙн аьрдезаыча партеЙи ваиалаш къаьхьаиаш хьаьнначуь балха доаш хоздамбболлаш цхьана къоеам лоатта-бара:

«ЛИГІ-ах болгаГІ барт — цхьоаГІо» ГІолла юкъебахьара шоай органаигай членаша вІашгІаЬхетарбе дакъъ лаьцаиаиа ГІулакхаш ерригача. Металлургически, газови, яоар боаккхача, текстильни, кІачан промышленноста бІаьа предприятеташ поай предприятеташ ма лоашача хана забастовкаш ишЬ. Шоай новкъостий хьаллашар ишТта машинаьлъхьоша, паражки городской транспорта, «Эфрока» хІама авиатранспорта компане боалхоша, французски къаьхьаиаиой хІиъча отрядеаца. 16 августе Париже хиначу барт-цхьоаГІо ишТта хьаьнначуь балхар ъьаран болча французаша.

ДІаэо а йолаш я «ЛИГІ» заводера конфликт. Предприятеш ІаГІаъьолаиеп болхлой ДІабоахиеген соцалергодаре соцаи тІаэиилга да профсоюзаи дерзорача прогрессиви ииэашеп ДІадехар. Франце чА классови къоеама хІиъча-ерга этапе лоарХІамера событеи а хиина ДІаэтгайта уьк. Французски денош ка безаисоиски сахьаташ дерашца барт-цхьоаГІо хІиъара тІехьара къаман юкъара болхлой ГІоштара керда нормаш.

В. ХАРЬКОВ,
С. КУЛИД,
В. ХОРХОРДИН,
Е. САВЧЕНКО.
(ТАСС).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 август
I ПРОГРАММА

9.30 — Передачей программа. 9.35 — Керадлардаш. 9.45 — Дешаройота. Къоначу спортсмена бохкча яреп. 10.15 — «Ваьстан вуриЙта белгалоь» яха телевизионна художественни фильм «Ваьстан вуриЙта серий». 11.50 — Мехка жаьшна. 11.45 — Музыкальни вапендаш. 12.30 — Ваьстанка лелача керда правилаш. 13.00 — «Коталомна — ваьстанкъетара яха телевизионни очерк. 15.05 — Передачей программа. 15.05 — Дешароотта. «Цвилия яхача ялае лелаьдь тамашийна ХІамашъ яха телевизионни художественни фильм. Кинокартина дехьатта серии. 16.00 — Профессех долча дуьнараш. «Хьехархой». 16.30 — Телевизионни фильмаш. 17.30 — Ваьбола телевидении. «Универсиада - 73». 19.35 — «Ваьнстан вуриЙта белгалоь» яха телевизионни художественни фильм. Ваьсалта серии. 21.00 — «Хи» Информационни программа. 21.30 — «Крымски Іуйре» яхача Ерриссийски музыкальни фестивал. 21.00 — Боабола телевидени. «Универсиада-73». 23.30 — Керадлардаш. Передачей программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (орсий, ГІалгІай меттала). 18.30 — Дунен хьалъатта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.35 — Документальни фильм. 18.45 — «Ю» ладугІаш ер». 19.05 — Кинокурнал. 19.15 — Юртара вахар (нохчий меттала). 19.45 — Шоаш, берий, дош. 20.05 — Ноахч-ГІалгІай телевиден радион инструменталъни ансамбла концерт. 20.35 — Документальни фильма киноэал.

22 август
I ПРОГРАММА

9.30 — Передачей программа. 9.35 — Керадлардаш. 9.45 — Пионерта. «Комбайнчий творчество». 10.15 — «Ваьстан вуриЙта белгалоь» яха телевизионни художественни фильм ВорхІалгІа серии. 11.30 — Юртара балкана сихлийна гІа. 11.40 — «Ваьнна ялае лелаьдь». 12.10 — Дешароотта. «Ткоярска бурган» яха кукъла тоаз эсала. 13.40 — Лаисеев трактории завода духовой оркестр ДІалоьк. 14.45 — Ваьсалта тамашийна ХІамашъ. 15.00 — Дешароотта. «Цвилия яхача ялае лелаьдь тамашийна ХІамашъ яха телевизионни художественни фильм. Пхеллаг1а серии. 15.30 — Шахматни школа. Ловка боахуьрий ДІаэо. 16.00 — Дешароотта. «Костер». 16.30 — Карельски АССР хьахкорий ширий пеглъаьсарен ансамбла концерт. 17.00 — «Солнышко — парке». 17.30 — Боабола телевидении. «Универсиада-73». 19.45 — «Ваьстан вуриЙта белгалоь» яха телевизионни художественни фильм. Ваьсалта серии. 21.00 — Хи» Информационни программа. 21.30 — Искусствоуи Часковске творчества оагІонаш. 22.20 — Боабола телевидении. «Универсиада-73». 23.30 — Керадлардаш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Нохч-ГІалгІайчу гІоллаь. Информационни программа (орсий, ГІалгІай меттала). 18.30 — Дешароотта. «Комбайнчий творчество». 19.15 — Телевизионни фильм «Ваьнстан вуриЙта белгалоь» яха телевизионни художественни фильм. Пхеллаг1а серии. 19.30 — Ваьнна ялае лелаьдь тамашийна ХІамашъ